

DR. MARIA CRISTESCU
1929–2000

S-a născut la 6 martie 1929 în orașul Slobozia, județul Ialomița, unde a urmat cursurile școlii primare, gimnaziale și liceale. În anul 1950 devine studentă la Facultatea de Științe Naturale a Universității „Al. I. Cuza” Iași, având ca profesori între alții pe iluștrii înaintași Olga Necrasov, Constantin Papp, Petre Jitaru, Mihai Constantineanu.

Absolventă cu diplomă de merit, cu o pregătire profesională de excepție și o pasiune rar întâlnită pentru domeniul Anatomiei Comparate, în care de altfel a și elaborat lucrarea de licență sub îndrumarea magistrului său acad. Olga Necrasov, este încadrată în 1954 preparator la Laboratorul de Anatomie Comparată și Antropologie al Facultății de Științe Naturale a Universității „Al. I. Cuza” Iași, după care devine asistent, post pe care funcționează doar până în anul 1958. Continuarea activității didactice a acestui talent a fost însă blocată de cei care nu știau să prețuiască valorile naționale, astfel încât din acest an devine cercetător științific la Colectivul de Antropologie al Academiei Române, Filiala Iași, dându-se în exclusivitate cercetării antropologice. Parcurge destul de rapid toate treptele acestui domeniu pe care l-a condus cu multă dăruire și competență până la sfârșitul vieții.

Bogata și unanim apreciată activitate științifică a îmbrăcat întreaga paletă a cercetărilor de antropologie (paleoantropologie, antropologie contemporană, cu toate aspectele ei precum: tipologie, biochimie antropologică, demografie, hematologie, hematotipie, fiziometrie etc.), dar domeniul de predilecție, în care, de altfel a și realizat o strălucită teză de doctorat, sub conducerea reputatului om de știință acad. Olga Necrasov, a fost auxologia, știința a creșterii și dezvoltării copiilor, domeniu pe care l-a dezvoltat și ridicat pe cele mai înalte culmi, făcându-l astfel cunoscut nu numai pe plan național dar și internațional. Teza de doctorat intitulată „Creșterea și dezvoltarea adolescenților din România”, a fost în scurt timp publicată în Editura Academiei Române și premiată de același înalt for, ea devenind cartea de capătăi pentru cercetările ulterioare în domeniu, rezultatele incluse servind ca date de referință în același timp pentru tinerii cercetători, dar nu numai.

Cercetător neobosit, coordonator al Colectivului de Antropologie pe care l-a format și dezvoltat în timp, și care i-a fost ca o a doua familie a sa, Maria Cristescu și-a închinat întreaga viață muncii de cercetare în domeniu, de care a fost atașată și căreia a reușit să-i imprime un caracter multi și interdisciplinar, astfel încât rezultatele cercetărilor abordate să poată servi ca o bogată sursă de informare pentru istorici, arheologi, medici, demografi, biologi etc., unele dintre ele fiind chiar preluate și incluse drept capitole în tratate de specialitate.

În acest context se cuvine să amintim că un loc aparte între multiplele colaborări de înaltă ținută științifică ale marelui dispărute se înscriu cele cu Institutele de Istorie și Arheologie din țară dar mai ales cu Institutul ieșean de Arheologie, colaborări ce s-au extins pe o foarte lungă durată. Împreună cu mari specialiști în domeniu din acest institut, Maria Cristescu a participat la realizarea între altele a două mari lucrări de sinteză, una cuprinzând *Cercetări paleodemografice privitoare la populațiile de pe teritoriul României din Paleolitic și Neolitic* și alta cu privire la *Studiul paleoantropologic al scheletelor din necropola civilizației Noua de la Trusești - Tuguieta*, prin care autorii aduc reale și însemnate contribuții la cunoașterea tabloului tipologic al populației din aceste perioade istorice.

În perioada critică în care cercetarea a trecut sub tutela Ministerului Învățământului și nu a mai putut fi finanțată de la bugetul de stat iar singura sursă de supraviețuire o constituiau contractele, dr. Maria Cristescu a luptat din răzputeri pentru menținerea colectivului de antropologie, reușind de fiecare dată să găsească beneficiari de prestigiu în vederea încheierii unor contracte de cercetare. După anul 1989 dr. Maria Cristescu a fost cea care a militat pentru reintegrarea Colectivului ieșean de Antropologie la Academia Română, ca secție a Centrului de Cercetări Antropologice „Fr.I. Rainer” – București. Prin efortul său neobosit Maria Cristescu a reușit să mențină, dar în același timp să întinerească colectivul de antropologie, în urma

pensionărilor efectuate în ultimii zece ani, asigurându-se în felul acesta că cercetările pe care le-a inițiat și dezvoltat vor fi duse mai departe de noua generație.

În lunga perioadă de peste patru decenii, cât a activat la Colectivul de Antropologie, dr. Maria Cristescu a publicat, singură sau în colaborare, valoroase lucrări de sinteză, care au intrat sub formă de capitole în diferite tratate publicate în țară sau în străinătate, la edituri de prestigiu din Londra, Oxford, Paris, Philadelphia. Un mare număr de studii și articole (peste 130) originale au fost publicate în reviste de specialitate din țară și peste hotare, lucrări unanim apreciate de specialiștii români și străini, care nu numai că le citează ca titluri bibliografice, dar le folosesc și ca sursă de informație pentru elaborarea unor lucrări de sinteză. Așa, spre exemplu, cercetările efectuate asupra populațiilor contemporane care au condus la cunoașterea fondului antropologic din diversele zone ale țării, demonstrând unitatea de structură și origine a poporului român, au servit la elaborarea Atlasului Antropologic al României (variantea Princeps) și a Tratatului privind antropologia populațiilor europene publicat la Haga, Paris, New York în 1980. Cercetările de paleoantropologie care au fost inițiate de acad. Olga Necrasov și dezvoltate apoi de dr. Maria Cristescu împreună cu membrii Colectivului ieșean de Antropologie, au demonstrat continuitatea elementului autohton pe teritoriul țării noastre, rezultatele obținute servind la elaborarea Tratatului de Istorie a României.

Înalta ținută științifică a lucrărilor sale a fost apreciată și în cadrul numeroaselor manifestări științifice cu caracter național și internațional la care a participat de-a lungul carierei sale, reușind să realizeze în același timp și bogate schimburi de informații cu cercetători omologi de peste hotare, îmbogățind astfel și fondul de carte și reviste atât de importante pentru informarea la zi a cercetătorilor. Dar, meritele ilustrei dispărute și mentor al nostru al tuturor, au fost recunoscute atât în țară cât și în străinătate prin includerea sa ca: membru fondator al Asociației Internaționale de Biologie umană (1968); membru al Grupului de lucru al Antropologilor europeni (1969); membru asociat al Societății de Antropologie din Paris (1980); reprezentant al României la UNICEF (1984); membru al Grupului Antropologilor de limbă franceză (GALF – 1992); vicepreședinte al Comisiei de Antropologie și Etnologie a Academiei Române; membru al Comitetului de redacție al revistelor „Studii și Cercetări de Antropologie” și „Annuaire Roumain d’Anthropologie” de sub Editura Academiei Române – București.

Din anul 1990 a devenit conducător de doctorat pentru Specialitatea Antropologie atât la Universitatea „Al.I. Cuza” Iași, cât și la Academia Română, fiind considerată ca cea mai autorizată în acest domeniu. Pe parcursul celor zece ani a îndrumat și condus 10 doctoranzi, din care 5 și-au obținut deja titlul de doctor.

Întreaga viață a dr. Maria Cristescu a fost închinată Științelor Biologice în general și Antropologiei în special, opera sa științifică fiind un model de dăruire, spirit de echipă, etică profesională, disciplină și putere de muncă mai rar întâlnite, mai ales ținând seama de condiția sa fizică. Ea reprezintă și un model de credință și devotament față de instituțiile în care a lucrat, față de colaboratori, dar mai ales față de mentorul său ilustrul prof. Olga Necrasov, căreia i-a fost nu numai elevă și colaboratoare dar și o mare prietenă. S-au respectat, apreciat și ajutat reciproc, dar mai ales în ultimii 10 ani, când primul discipol al acad. Olga Necrasov, Maria Cristescu, devine sprijinul de bază mergând până la supremul sacrificiu al propriei sale sănătăți pentru cea pe care a venerat-o o jumătate de secol.

Cu toate vicisitudinile vieții, Maria Cristescu a fost însă o optimistă care a luptat în permanență pentru afirmarea Școlii ieșene de antropologie și pentru formarea colaboratorilor. În ultima vreme însă, s-a îmbolnăvit ea însăși foarte grav, dar chiar în aceste condiții nu a uitat nici o clipă de ființa pe care a iubit-o cu tot sufletul, luptând din răputeri să-i asigure îngrijirea cuvenită, mai ales că simțea că se va stinge înaintea sa, ceea ce s-a și întâmplat. Dar, deși s-a stins, dr. Maria Cristescu a răms ca o flacără veșnic vie prin opera sa (peste 130 de lucrări) din care vom reda în continuare doar câteva dintre cele mai reprezentative sub aspectul valorii lor științifice.

ANA ȚARCĂ, MARIA ȘTIRBU

LISTA SELECTIVĂ A LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE

1. *Sur la persistance du type Cro-Magnon sur le territoire roumain, au cours du néolithique et au début de l'âge des métaux*, în *Bericht Über den V Internationalen Kongress für Vor-und Frühgeschichte Hamburg*, 1958, p. 597–599.
2. *Contribuție la studiul antropologic al unor schelete de la sfârșitul epocii bronzului (cultura Noua) și începutul epocii fierului din Moldova*, în *ArhMold*, 1961, p. 129–148.
3. *Contribuție la cunoașterea structurii antropologice a populației aparținând culturii Noua din Moldova*, în *AȘUI, SN*, 1962, p. 193–215.

4. *Die anthropologische Untersuchung des bei Salzburg (Ocna Sibiului) gefundenen, zur Petrești-Kultur gehörenden Skelettes*, in *Forehungen zur volks-und landeskunde*, 6, 1963, p. 131–135.
5. *Sur les méditerranoides du néolithique et de l'énéolithique roumain*, in *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae V. Bratislava*, 1961, p. 201–212.
6. *Données anthropologiques sur les populations de l'âge de la pierre en Roumanie*, in *Homo*, 16, 3, 1965, p. 129–164.
7. *Contribution à l'étude anthropologique des squelettes de la culture Boian (Nécropole de Cernica) en comparaison avec d'autres séries néolithiques de la R.P.R.*, in *Atti del VI Congresso Internazionale delle Scienze Preistoriche e Protostoriche – Sessioni V-VIII*, 1966, p. 295–298.
8. *Contribution de l'anthropologie en probleme du peuplement du territoire de la Roumanie et sur la Néolithique et l'Énéolithique*, in *Actes VII Congrès Internationale Sesion Prehistorique et Protoistorique*, Prague, II, 1966, p. 215–225.
9. *Considérations sur la durée de la vie chez les populatione préhistoriques de la Roumanie*, in *Acta anthropologického Kongresu Brno*, 1965, 11, 1967, p. 185–187.
10. *Etude anthropologique des populations néo-énéolithiques de Roumanie*, in *Trudy VII međunarodnogo Congressa antropologičeskikh u etnograficeskikh nauk*, Moscova, 3, 1968, p. 219–226.
11. *Structure anthropologique des tribus néo-énéolithiques et de l'âge du Bronze de la Roumanie*, in *Fundamenta*, Band, 3, 1973, p. 137–163.
12. *Sur la durée de la vie de quelques populations anciennes de Roumanie*, in *Anthropologiai Közlemények*, Budapest, 18, 1974, p. 140–149.
13. *Cercetări paleoantropologice privitoare la populațiile de pe teritoriul României*, in *ArhMold*, 1990, XIII, p. 173–223.
14. *Studiul paleoantropologic al scheletelor din necropola civilizației Noua de la Trușești-Țuguieța*, in *Trușești, Monografie arheologică*, Ed. Academiei Române, 1999, p. 683–696.
15. *Aspecte ale creșterii și dezvoltării adolescenților din România*, Ed. Academiei Române, București, 1969.
16. *Recherches sur la croissance et le développement des enfants en Roumanie*, in *Materialy I Prace antropologiczne Wroclaw* 75, 1968, p. 119–137.
17. *Sur la variabilité de développement des caractères sexuels secondaires en fonction de l'âge des premières règles*, in *Mitteilungen der Sektion Anthropologie*, 21, 1968, p. 11–20.
18. *Sur les phénomènes de la microévolution observés dans la population actuelle de la Roumanie*, in *Mitteilungen der Sektion Anthropologie*, 21, 1967, p. 43–60.
19. *Sur la modifications des dimensions et des proportions corporales durant l'époque péripuberale en fonction du sexe*, in *Anthropologische und Humangenetik*, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 1968, p. 51–59.
20. *Über die Variabilität der sekundären Geschlechtsmerkmale im Zusammenhang mit dem Alter bei der ersten Regelblutung in Romänien*, in *Arztliche Jugendkunde*, 59, 9/10, 1968, p. 341–347.
21. *Aspects corrélatifs morpho-fonctionnels et biochimiques de la croissance et du développement des enfants et des adolescents*, in *VIII-th Congress of Anthropological and Ethnological Sciences* 1968, p. 66–68.
22. *Über die Beschleunigung des Reifwerdens und des Wachstums der Kinder in Rumanien*, in *Arztliche Jugendkunde*, 61, 4, 1970, p. 341–347.
23. *Sur l'hérité de la croissance et du développement des enfants*, in *Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris*, 7, XII, 1971, p. 317–337.
24. *Contribution à l'étude de facteurs qui déterminant la variabilité de l'âge de la puberté chez les femmes*, in *Bevolkerungsbiologie*, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 1974, p. 118–125.
25. *Differential fertility depending on the age of puberty*, in *Journal of Human Evolution*, 4, 1975, p. 522–524.
26. *Sur les facteurs déterminant la variabilité de l'éruption des dents permanentes*, in *MAGW*, 1977, p. 52–56.
27. *Aspecte ale variabilității staturii în România*, in *SCA*, 15, 1978, p. 17–23.
28. *The physical Anthropology in Roumanie*, in *This World History of physical Anthropological Southern methodist University*, Dallas, 1979, p. 230–260.
29. *Cercetări longitudinale asupra unor eșantioane de copii cu minus varianțe de dezvoltare fizică la vârsta de 7 ani și factorii de risc implicați*, in *al V-lea Congres Național de Igienă, Medicina Muncii și Medicina Școlară*, București, 1983, p. 112–121.
30. *Particularités de la conformation des arcades dento-alvéolaires chez les adolescents roumains (11-14 ans)*, in *ARA*, 33, 1996, p. 31–35.